

Možnosti snižování profesní expozice cytostatikům

(1,2)Odráška, (1)Doležalová, (1)Gorná, (1)Prudilová, (1)Vejpustková, (1,2)Bláha

- ¹ Ústavní lékárna, Masarykův onkologický ústav, Brno
- ² RECETOX, Masarykova univerzita, Brno

Centrum pro výzkum toxických látek v prostředí
Masarykova univerzita

www.cytostatika.cz

Osnova

1. Charakteristika profesní expozice CL

- vlastnosti CL
- cesty příjmu CL
- zdroje kontaminace pracovního prostředí

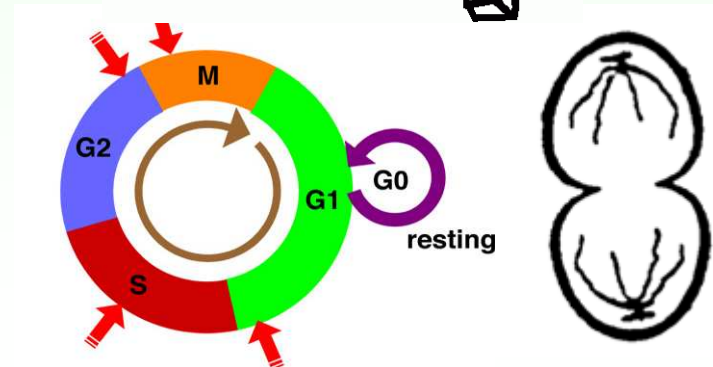
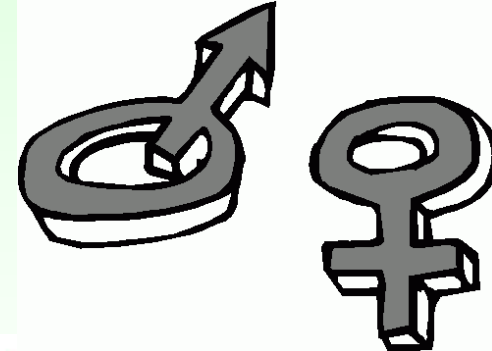
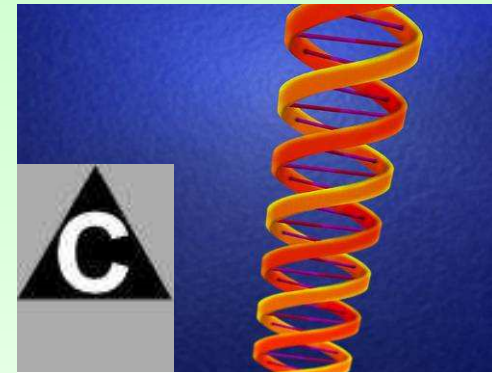
2. Možnosti snižování expozice

- současné prostředky omezování kontaminace
- další „dostupné“ prostředky eliminace kontaminace a expozice

Cytostatika – cytotoxická léčiva

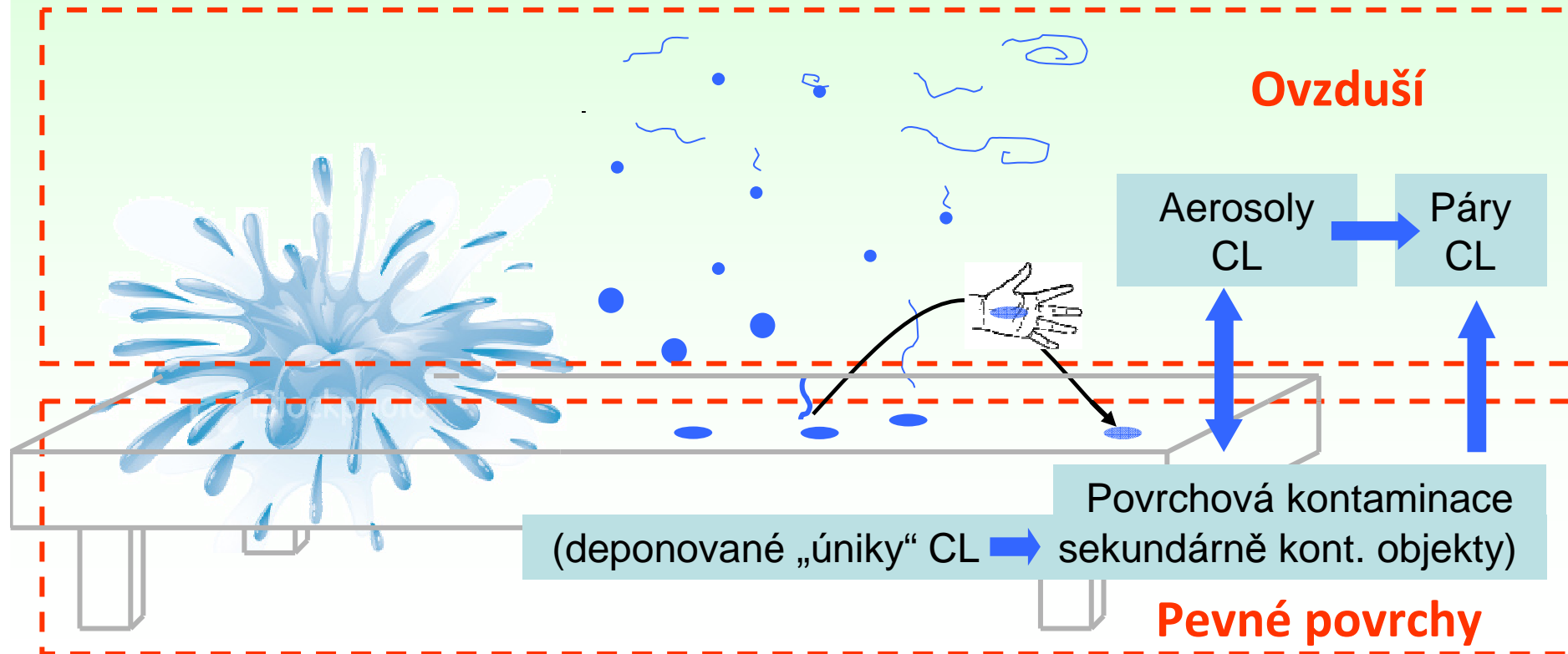
„Hazardous drugs“ (NIOSH 2004):

- Genotoxicita
- Karcinogenita
- Teratogenita/Vývojová toxicita
- Reprodukční toxicita
- Orgánově specifická toxicita (u nízkých dávek)

Distribuce CL v pracovním prostředí

- **Formy výskytu CL v prac. prostředí:**
  - Ověduší: aerosoly (prach a sprej), páry CL
  - Povrchová kontaminace vybavení pracoviště

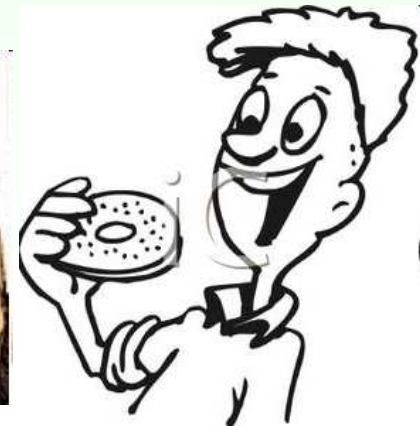
Profesní expozice CL

- **Charakterizace problému:**

Kontaminace prostředí → Biologický příjem → Zdravotní riziko

- **Cesty biologického příjmu:**

Inhalační
Dermální
Orální

Minimalizace profesní expozice

- Součást zajišťování BOZP
- Mechanismy minimalizace p.e.:
  1. Minimalizace kontaminace prostředí
    - Eliminace zdrojů kontaminace
    - Likvidace kontaminace
  2. Eliminace kontaktu s CL (kontaminací)

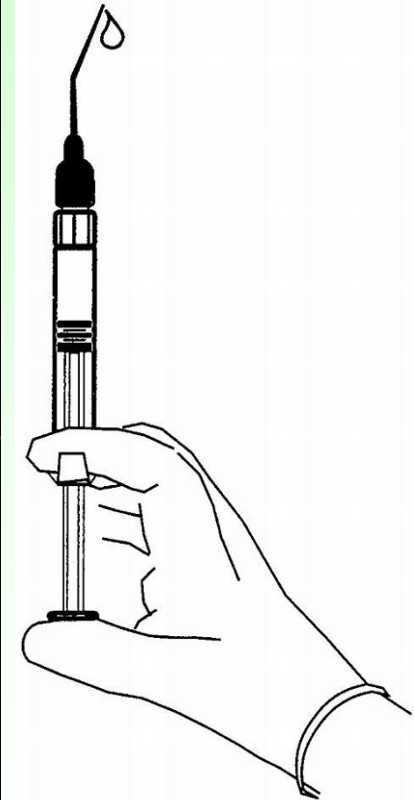
Eliminace zdrojů kontaminace

Nejvýznamnější z.k.:

- Otevřená manipulace s CL
  - příprava CL (dispenzace, ředění, příprava aplikačních forem CL)
  - aplikace CL (napichování/přepichování IV setů z vaku do vaku, odpojování IV setů od žilního vstupu pacienta, bolusové aplikace)
  - havárie
- Materiály/objekty kontaminované CL
  - obaly CL (důsledek OMsCL)
  - pacient léčený CL (farmakokinetika CL)
  - exkreta, lůžkoviny

Otevřená manipulace

- Rizikové operace
  - **příprava CL**
přetlakování lahviček,
priming IV setu)
  - **aplikace CL**
přepichování setu z
vaku do vaku
odpojování setu od
pacienta

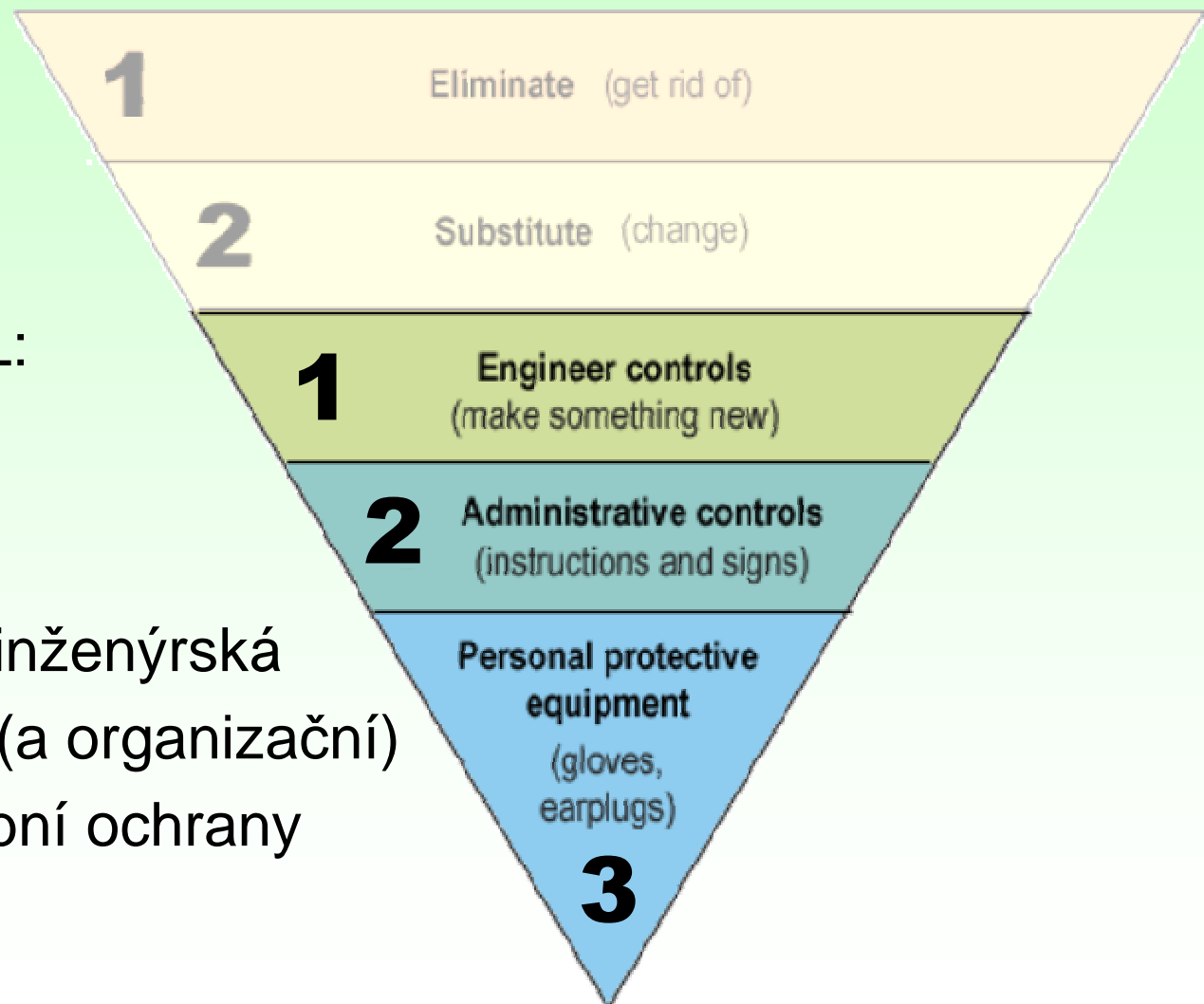

Minimalizace profesní expozice

- Opatření pro manipulaci s CL:

- Technologicko-inženýrská
- Administrativní (a organizační)
- Prostředky osobní ochrany

Současná situace na onkologických klinikách ČR

Technologicko-inženýrská opatření

Podtlakové izolátory

Větrání pracoviště
(vzduchotechnický systém)

Současná situace na onkologických klinikách ČR

Administrativní (organizační) opatření

Centralizovaná příprava CL

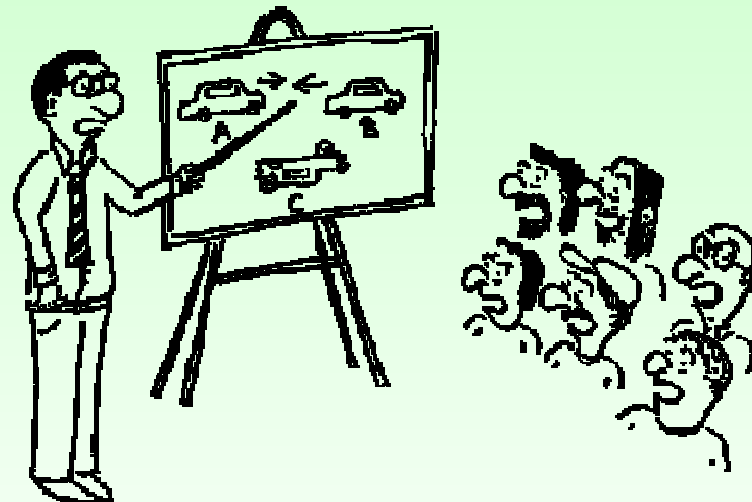
- zřízení aseptických přípraven CL
(vysoké nároky na kvalitu připravovaných léčiv)

odsunutí nejvíce rizikových operací do prostoru s kontrolovaným pracovním režimem

Současná situace na onkologických klinikách ČR

Administrativní
(organizační) opatření

Periodické školení BOZP

Pravidelné školení v ÚL, sestry (MOÚ)

Současná situace na onkologických klinikách ČR

Prostředky osobní ochrany (OOPP)

Sklad CL

Přípravna CL

Stacionář/Lůžkové odd.

Uzavřený systém (Closed system)

- mikrobiální bariéra (ochrana pacienta)
- chemická bariéra (ochrana pracovníka)

Příklady u.z.:

Alaris SmartSite
Clave system
Phaseal
Tevadaptor

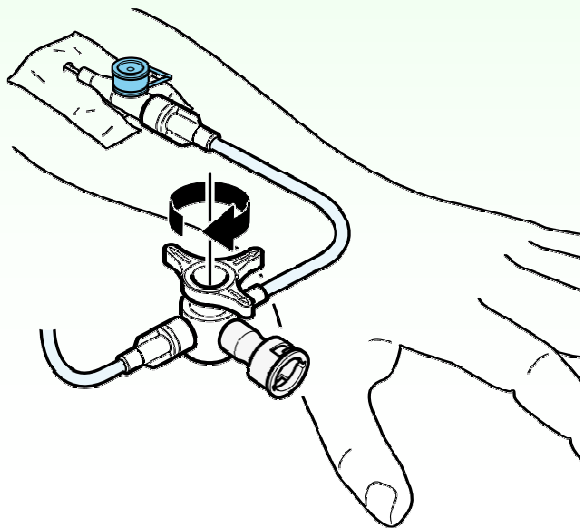
řešení pro přípravu CL

řešení pro aplikaci CL
(méně dostupná)

Uzavřený systém (Closed system)

- Odpojování IV setu s obsahem CL v kanálu od žilního vstupu
  - Proplachování IV setu neutrálním roztokem před rozpojením setu
    - vyšší bezpečnost
    - aplikace celé dávky (3ml chema v kanálu, Theou-Anton, 2009)

Kontaminované materiály

Obaly CL (důsledek OMsCL)

Dekontaminace primárních obalů CL:
Omývání (výrobce), otírání

Kontaminované materiály

Obaly CL (důsledek OMsCL)

Překrývání I. obalů speciálními II. obaly
OncoSafe (Ebewe, plastic container), OncoGuard,
TevaGuard (plastic cover)

Kontaminované materiály

- pacient, exkrementy, lůžkoviny
- zvláštní obezřetnost během 48-hodin po aplikaci (Al-Ghamdi et al., 1997)

Zajištění WC

Eliminace znečištění okolí toalety
exkrementy/močí (eliminace používání
WC ve stoje)

**Toalety se samočisticími sedátko +
edukace pacientů**

Zónování pracoviště

Eliminace „cross“ kontaminace

- určení čistých a kontaminovaných prostor/ploch
- provozně **oddělit místa** bez používání rukavic
  - práce na PC
  - telefon, čtečka
- striktně vyhradit **prostor s přísným režimem práce v rukavicích**
  - manipulace s CL lahvičkami, madlo lednice

Sanitace

Správný postup sanitace:

od čistých ploch ke špinavým
(omezit cross-kontaminaci)

Zpřístupnění exponovaných ploch

Vlhčené utěrky pro okamžité použití

Přípravky: ???

Účinnost dostupných čistících prostředků
neznámá

Př: ethanol, propanol, voda, H_2O_2 ,
chlornan sodný (ASHP, 2006)

Sanitace

- Havárie s únikem CL do prostředí
  - Spill kit
  - Výcvik pracovníků

ITEM	
Chemoplus gloves	2 pairs
Chemoplus gown	1 pair
Safety glasses	1 pair
Respirator mask	1
Spill towels	3
Yellow Chemo waste bags	2
Shoe coverings	1 pair
Sign	1
Chemosorb pads	2
Scoop with detachable scraper	1
Tie wrap	1

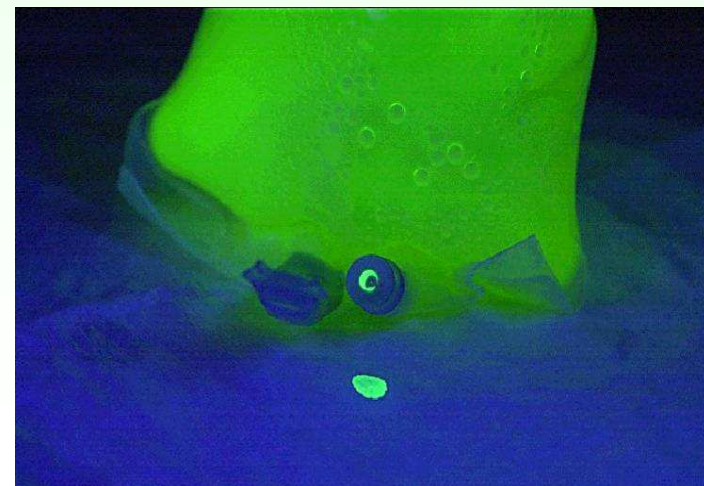
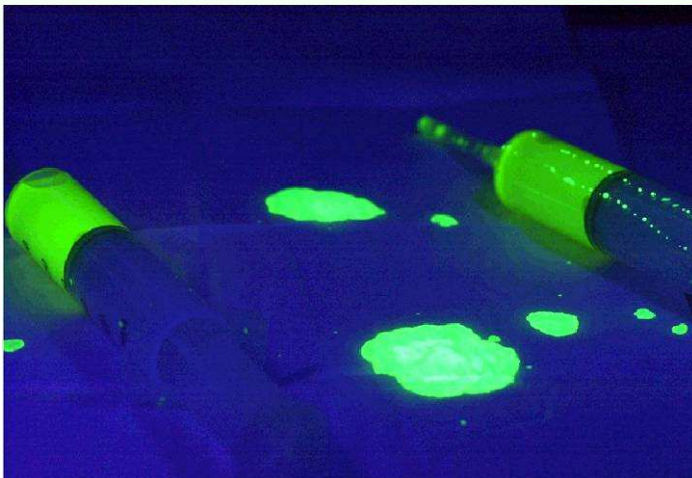
Výcvik personálu

- Likvidace havárií
- Správná manipulace s CL
  - praktické zaškolení na premedikacích bez CL
  - ChemoTest
(Healthmark Ltd.)

Výcvik

- ChemoTest
(Healthmark, Ltd.)

Přehled opatření

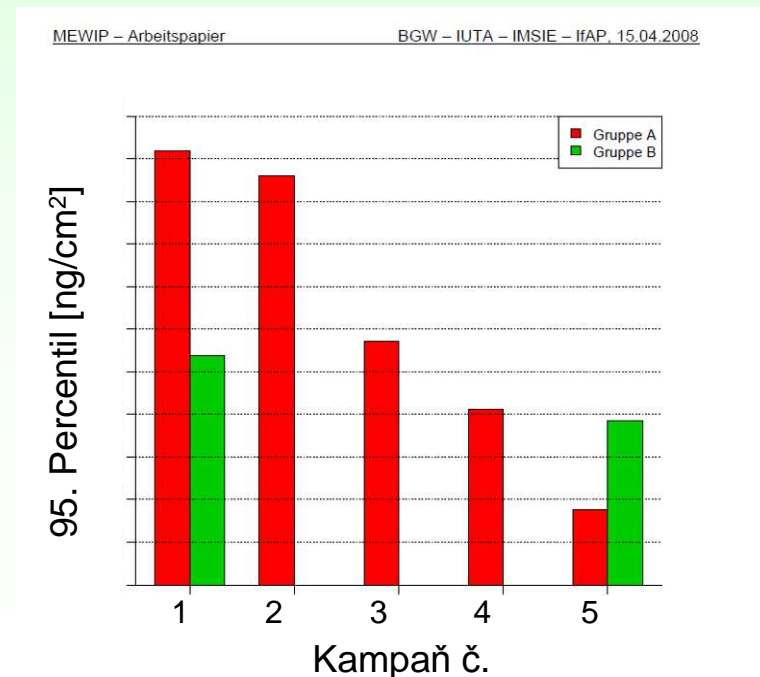
-
- Používání uzavřených systémů
  - Vzduchotechnika
  - Dekontaminace materiálu
- I. technologický stupeň
-
- Centralizace přípravy CL
(včetně kompletace vaků se sety)
  - Zónování pracovišť
  - Postupy sanitace
  - Výcvik pracovníků
- II. administrativní stupeň
-
- OOPP
- III. personální stupeň

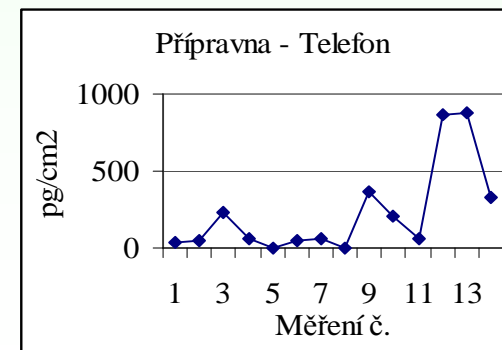
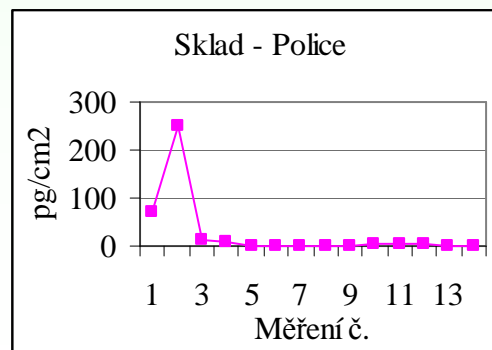
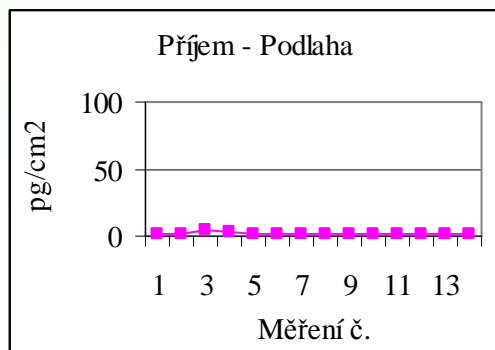
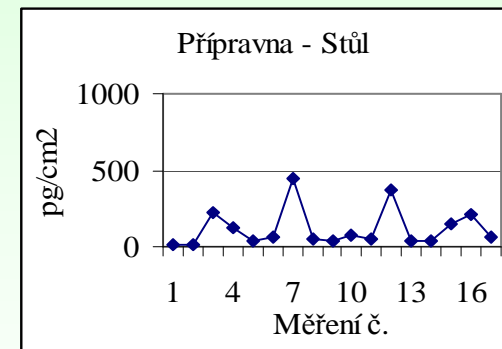
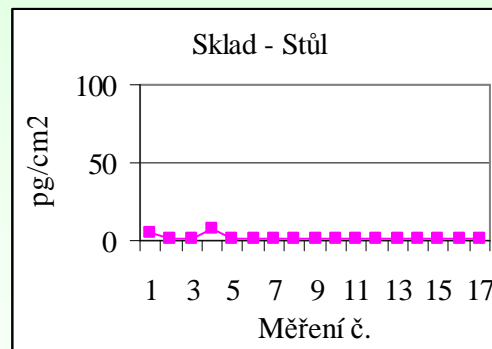
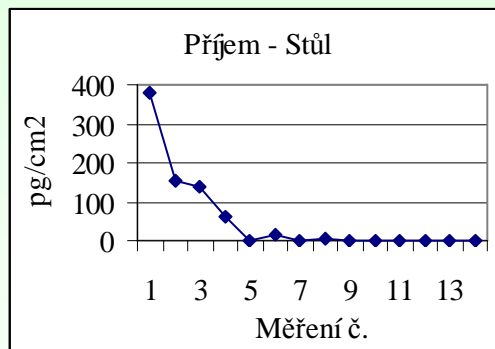
Další opatření

- Monitoring kontaminace prac. prostředí
  - analytické stanovení CL ve stěrech prostředí
(cyklofosfamid, platinová CL, fluorouracil, metotrexát)
  - Informační a stimulační význam monitoringu

Výsledky německé studie
MEWIP

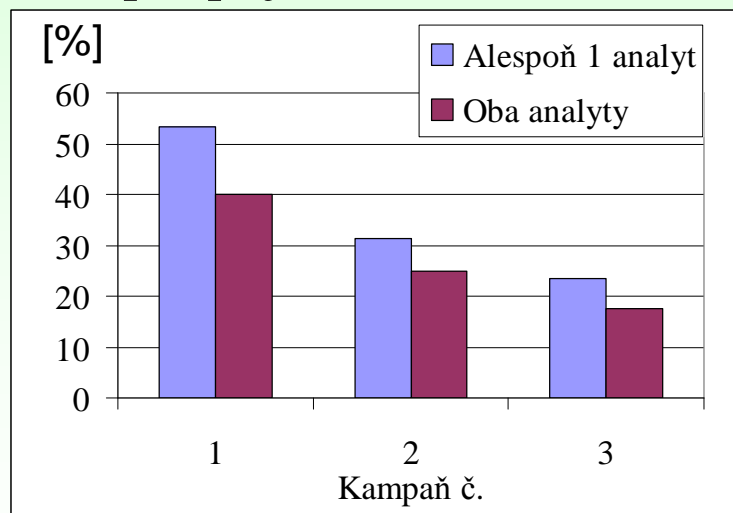
Monitoring ÚL MOÚ cyklofosfamidem

Monitoring NL ČR cyklofosfamidem a platinou

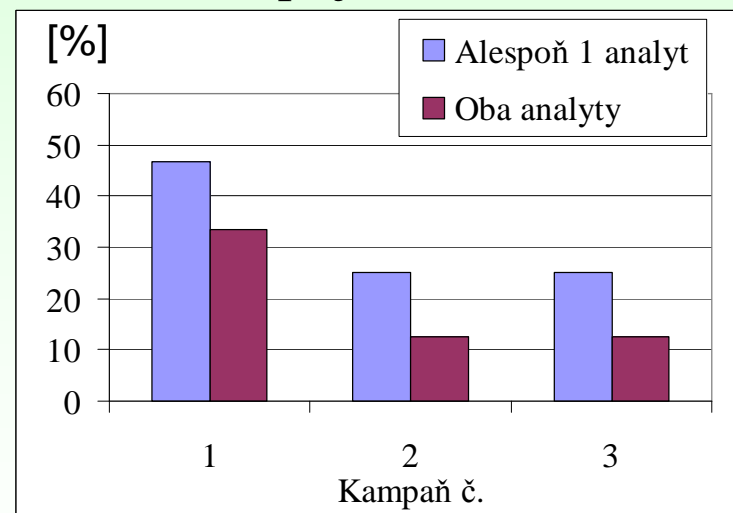
Četnost pozitivních nálezů

Stůl pro příjem CL

čas

Podlaha na příjmu CL

čas

Děkujeme za pozornost

Za pracovní kolektiv projektu CYTO,

Pavel Odráška

Výzkum je podporován Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (NPVII, 2B06171).

www.cytostatika.cz